

30.6.2017

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Reposalmentien alueen asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

HEL 2017-005378 T 10 03 03

Helsingin asemakaavoitus on pyytänyt kaupunginmuseolta lausuntoa koskien Laajasalossa sijaitsevan Reposalmentien alueen asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa. Kaupunginmuseo tarkastelee asiaa perustehtävänsä mukaisesti kulttuurihistorian ja kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Reposalmentien varteen ollaan suunnittelemassa asuinrakennuksia, palvelutiloja ja raitiovaunuvarikkoa. Varikko suunnitellaan hybridirakennukseksi, jossa on varikkotoimintojen lisäksi asumista ja palveluja. Reposalmentiellä tavoitellaan kaupunkimaista tiivistä, toiminnallisesti aktiivista ja tehokasta rakennetta siten, että pääosa asumisesta on kerrostaloissa. Tarkoituksena on suunnitella uudistettava ympäristö kokonaisuudeksi ja säilyttää nykyisiä viheralueita ja liikuntatoimintoja alueella.

Alueella on nykyisin Reposalmentien molemmin puolin monimuotoisia ja vaihtelevia puistoja ja viheralueita sekä liikuntapuiston pohjoisosa. Viheralueet liittyvät osaksi laajempaa kokonaisuutta Pohjois-Yliskylässä. Reposalmentie on itäiseltä osaltaan jalankulku-, pyöräily- ja huolto-reitti Reposalmen rantaan. Alueen maiseman kannalta merkittävä on uimaranta ja sitä ympäröivä metsäinen viheralue. Pohjoisessa suunnittelualue liittyy Laajasalon yläkoulun ja terveysaseman tontteihin sekä Ilomäentien ja -polun rivi- ja pientaloalueisiin. Lännessä alue liittyy aiemmin suunniteltuun kauppakeskuksen alueeseen ja Laajasalon alakoulun tonttiin sekä idässä suunnitteilla olevaan Vartiosaaren siltayhteyteen. Alueen eteläpuolella on liikuntapuisto, viheralueita, metsää ja uimaranta.

Voimassa olevan Yleiskaava 2002 mukaan suunnittelualue on merkitty pääosin kaupunkipuistoksi, jota kehitetään monipuolisena toiminta-, kohtaamis-, kulttuuri- ja luontoympäristönä. Lisäksi alueen osia on merkitty pientalovaltaiseksi alueeksi (asuminen) sekä kerrostalovaltaiseksi alueeksi (asuminen/toimitila). Osa rantaa on merkitty luonnonsuojelualueeksi. Alue on lisäksi lähes kokonaan eli Reposalmentien eteläpuolelta osalta ja Holmanmoisionpolun varrelta sekä sen itäpuolelta merkitty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi, jota tulee kehittää siten, että alueen arvot ja ominaisuudet säilyvät.

30.6.2017

Helsingin uudessa vielä vahvistamattomassa yleiskaavassa (2016) alue on merkitty asuntovaltaiseksi alueeksi A2 ja A3 sekä virkistys- ja viheralueeksi. Alueelle on merkitty myös osa liike- ja palvelukeskustaa C1, viheryhteyttä, baanaverkkoa ja pikaraitiotietä. Virkistys- ja viheralueilla alueen suunnittelussa tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Helsingin uuden yleiskaavan yhteydessä laaditussa Kulttuuriympäristöt-teemakartassa (14.6.2016) suunnittelualaue on määritelty Reposalmentien eteläpuoleiselta osaltaan Helsingin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi.

Alueen kulttuurihistorialliset arvot

Valtaosa suunnittelualaueesta eli Reposalmentien eteläpuoleinen ja Holmanmoisionpolusta itään ulottuva osa on määritelty maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi ”Helsingin höyrylaivareittien huvila-asutus – Degerön kartano”. Degerön puistomaiseen kartanoalueeseen kuuluu 1800-luvun alkupuolelta olevan päärakennuksen lisäksi lukuisia muita rakennuksia. Päärakennusta on käytetty lähinnä kesäasuntona 1870-luvulta 1950-luvulle. Perustelut arvotukselle: Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus, hyvin säilynyt kartano puistoineen.

Alueen eteläosa kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön Helsingin höyrylaivareittien huvila-asutus, Degerö (RKY 2009). RKY-alueista on mainittu myös uuden yleiskaavan Kulttuuriympäristöt-teemakartassa seuraavaa: ”Valtakunnallisesti merkittävillä maisema- ja kulttuuriympäristöalueilla valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon suunnittelussa. Suunnittelussa on sovittava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.”

Vuonna 2011 tuolloinen Helsingin kaupungin rakennusvirasto inventoi Holmanmoisionpolun arvoympäristöksi. Polku arvotettiin kohdetyyppinä kaupunkirakenteellinen puistoakseli tason II kohteeksi, arvoinaan kartanokulttuuriin liittyvä puukujanne ja historiallinen osa Degerön kartanoa. Kaareva tie ja sitä reunustava useista puulajeista puukujanne liittyy Degerön kartanon historiaan. Kartano muodostui 1600-luvun puolivälissä. Holmanmoisionpolun linjaus näkyy Kuninkaankartastossa vuosina 1776–1805 ja vielä 1940-luvun maastokartoissa. Tie johti Yliskylän kartanolta Degerön kartanolle ja jatkui edelleen peltoaukeaa seuraten muodostaen laajan puolikaaren. Holmanmoisionpolulla on merkittävä kaupunkihistoriallinen arvo sekä alkuperäisyysarvoa, ja se sisältää poikkeuksellisen vanhoja kasviyksilöitä. Polun vaalittavia ominaispiirteitä ovat tien linjaus, profiili ja rakenteet, puukujanne ja vanhat puuyksilöt sekä monilajisuus.

30.6.2017

Kaupunginmuseon lausunto

Suunnittelualue koostuu tällä hetkellä pääosin metsäisestä viheralueesta. Alueen ainoat rakennukset ovat uimarannan pukusuoja- ja kahvila-rakennukset. Alue rajautuu etelässä Degerön kartanon valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön. Reposalmentien alueen asemakaavan muutoksen yhteydessä tulee huomioida alueen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön ja maisemallisten arvojen säilyminen siten, että ympäristöön kohdistuvat muutokset ovat hallittuja ja täydennysrakentaminen rajataan Reposalmentien varsille kuitenkin siten, ettei Holmanmoisionpolun arvoympäristön välittömään läheisyyteen rakenneta. Holmanmoisionpolku puukujineen on herkkä osa ympäristöään, jonka tulee säilyä ymmärrettävänä muistumana yhdystiestä Yliskylän ja Degerön kartanoiden välillä. Sen vuoksi Holmanmoisionpolun ympäristön rakentamisessa tulee suosia pienimittakaavaista rakentamista siten, että riittävä suoja- vyöhyke Holmanmoisionpolkuun puukujanteineen säilyy.

Reposalmentien eteläosan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö tulee säilyttää siten, että viheralueen luonne säilyy. Reposalmentien varren itäosissa tulee noudattaa pienipiirteisen rakentamisen periaatteita olemassa olevaan rakennuskantaan sovittaen. Harkittu ja laadukas muodonanto ja mittakaava ovat tärkeitä asemakaavahankkeessa, joka mahdollistaa uudisrakentamisen näin lähelle arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Uudisrakentaminen tulee sopeuttaa ympäristöönsä, jotta sen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät mahdollisimman hyvin.

Koska Holmanmoisionpolku on eteläiseltä osaltaan osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009), sitä tulee tarkastella kokonaisuutena. Degerön kartanon aluetta koskevassa asemakaavassa 11882 (voim. 2010) Holmanmoisionpolku on merkitty jalankululle ja pyöräilylle varatuksi alueen osaksi, jolla historiallisen puukujan säilymistä vaarantavia toimenpiteitä ei saa suorittaa. Kaupunginmuseo esittää, että asemakaavan muutoksen yhteydessä myös Holmanmoisionpolun pohjoisosa varustetaan samalla merkinnällä, ja lisäksi tutkitaan mahdollisuutta suojella Holmanmoisionpolku puukujanteineen suojelumerkinnällä /s.

Lisätiedot

Maaret Louhelainen, tutkija, puhelin: +358403347014
maaret.louhelainen(a)hel.fi

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

30.6.2017

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus